

Prof. univ. emerit dr. Ion DELEANU

NOUL COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Comentarii pe articole

Volumul I

Articolele 1 – 621

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA
EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

REDAȚIE:	tel./fax:	021.314.93.13
	tel.:	0732.320.666
	e-mail:	redactie@universuljuridic.ro

DEPARTAMENTUL	tel.:	021.314.93.15; 0726.990.184
DISTRIBUȚIE:	fax:	021.314.93.16
	e-mail:	distributie@universuljuridic.ro

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

Avertisment

Pentru înțelegerea modului în care a fost concepută elaborarea acestor volume de comentarii ale articolelor Codului de procedură civilă¹, adoptat prin Legea nr. 134/2010², sunt necesare câteva explicații și, mai ales, trebuie făcută o precizare esențială și motivațională.

Cum se știe, prevederile Codului de procedură civilă, aduse în atenție și pe calea acestor comentarii – pe alocuri poate mai puțin „ortodoxe” și, aparent, obsesiv critice, iar, din acest motiv, mai expuse bineînțeles „corectivelor” din partea celor atașați cu totul și cu elan reglementărilor în discuție –, deși adoptate după toate rigorile „formale” ale procedurii de adoptare a unei legi, chiar dacă una dintre Camere și cea mai reprezentativă le-a „adoptat” (*sic!*) prin „neadoptare”, ciudat, nu-i așa? – profitând de o stupidă ficțiune juridică sau minciună necesară, cum malițios, dar și sugestiv o numea cineva, consacrată de art. 75 alin. (2) din Constituție –, vor intra în vigoare – dacă „anotimpurile electorale” nu vor mai schimba situația – la 1 februarie 2013, până atunci „supraviețuind”, cu unele adaptări ori înnoiri devansate, de-acum fostele și, pe alocuri, paseistele reglementări.

Doctrina și jurisprudența, preluate prin unele dintre comentariile făcute, având ca reper al exegezelor sau demonstrațiilor cazuistice, bineînțeles, „fostele” reglementări, dovedindu-și forța de sugestie sau de convingere și în ambianța noilor reglementări, au fost valorizate selectiv, în măsura compatibilității și a perenității lor.

Dar tocmai din acest motiv, poate fi surprinzător faptul că în cuprinsul comentariilor nu se indică sursele jurisprudențiale și doctrinare pe care se sprijină unele dintre propozițiile lor, lăsând astfel a se înțelege – la o primă și superficială evaluare și la modul cât se poate de stupid – că toate considerentele și argumentele s-ar afla sub semnul paternității autorilor acestor comentarii.

Precizăm, explicit, că, în contextul exegezei diferitelor articole, am preluat unele axiome, idei, observații critice, interpretări *de lege lata* sau propoziții *de lege ferenda*, argumente și concluzii doctrinare și/sau jurisprudențiale, pe care, din păcate, conjunctural, nu le-am putut indica, așa cum s-ar fi cuvenit, de fiecare dată, individual, concret și la locul potrivit, considerând suficient să recunoaștem, cu sinceritate, onestitate și recunoștință, că ele ne-au orientat și îndrumat, fiind însă lesne de atribuit celor ce le aparțin cu adevărat. De altfel, din aceleași motive, nu am menționat sursa nici în cazul acelor observații care, reiterate, ne aparțin în exclusivitate și, prin urmare, ne vor putea fi imputate, în întregime, nouă și numai nouă. Procedând altfel, în context, n-am fi putut evita un verbalism fastidios și inutil, printr-un mereu recurs la sintagma *mutatis mutandis*, atât în legătură cu observațiile susceptibile de transpunere adecvată făcute în jurisprudență, cât și în legătură cu opiniile sau axiomele doctrinei, *de lege lata* sau/și *de lege ferenda*, fertile încă, chiar în ambianța unei noi reglementări.

În astfel de condiții, ne-am îngădui să spunem că tratatul de procedură civilă, publicat concomitent de către aceiași autori – demers prin definiție precumpănitor și colocvial pe planul

¹ Volumul II al comentariilor a fost elaborat împreună cu Valentin Mitea, președintele Curții de Apel Cluj, și cu conf. univ. dr. Sergiu Deleanu, precizându-se articolele comentate de fiecare dintre coautori.

² Legea nr. 134/2010 a fost publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010 și a fost rectificată în M. Of. nr. 542 din 3 august 2012. Legea nr. 134/2010 a fost pusă în aplicare prin Legea nr. 76/2012, publicată în M. Of., nr. 365 din 30 mai 2012. În temeiul art. 80 din Legea nr. 76/2012, Legea nr. 134/2010 a fost republicată, dându-se articolelor o nouă numerotare, în M. Of. nr. 545 din 3 decembrie 2012. Potrivit art. 81 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, Codul de procedură civilă urma să intre în vigoare la 1 septembrie 2012. La 23 august 2012, Guvernul și-a dat seama că termenul pentru intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă, adoptat în anul 2010 (!), este „prea scurt”, așa că, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2012, s-a amânat intrarea acestuia în vigoare până la data de 1 februarie 2013 (M. Of. nr. 606 din 23 august 2012), aprobată prin Legea nr. 206/2012 (M. Of. nr. 762 din 13 noiembrie 2012). Prin același unic articol al ordonanței menționate au fost abrogate prevederile art. 81 alin. (2) din Legea nr. 76/2012, potrivit cărora dispozițiile art. 512-514 ale Codului de procedură civilă ar fi fost aplicabile începând cu data de 1 ianuarie 2013. Măsura abrogării a fost rațională, măcar din motive de prematuritate. Sperăm ca, după un „travaliu” atât de îndelungat, „durerile facerii” acestui cod să fi încetat.

ideilor – a fost pur și simplu conspectat prin comentariile lui pe articole, pentru a oferi astfel, între atâtea altele, încă un „manual tehnic”, pragmatic și la îndemână, precumpănitor pe planul ludicului judiciar sau că aceste comentarii pe articole trimit implicit și totdeauna la sursele lor doctrinare și jurisprudențiale menționate în cuprinsul tratatului, identificate de altfel și prin bibliografia selectivă de la sfârșitul acestei lucrări. Pe scurt, tratatul și comentariile codului alcătuiesc, sub aspectul aici discutat, unul și același întreg. Pe planul acelorași preocupări, ori de câte ori a fost posibil, prin modul de formulare a comentariilor și a observațiilor am lăsat a se înțelege – sperăm că suficient de clar și de convingător – că unele idei nu ne aparțin, dar le împărtășim, cu sau fără rezerve.

Rubrica „Observații” a fost concepută ca loc al unor puncte de vedere proprii, discutabile, bineînțeles, ca loc pentru sesizarea unor „eventuale” (!) improprietăți, a unor „posibile” (!) lacune, contradicții sau ambiguități din reglementare, ca loc pentru reiterarea unor aserțiuni ale doctrinei și/sau jurisprudenței care, *mutatis mutandis*, pot fi valorizate și în condițiile noii reglementări, ca loc pentru aducerea în atenție a necesității sau numai a utilității unor corelări ori, în fine, pur și simplu, ca loc al mărturisirii unor nedumeriri. Rostul identificării unor asemenea „eventuale” (!) ipoteze de discuție nu a fost, bineînțeles, acela de a șubrezi eșafodajul codului, ci, dimpotrivă, de a-l consolida, prin trecerea de la subînțelegeri, aproape totdeauna îndoielnice prin însăși natura lor, la înțelegeri neîndoielnice, de la interpretări plurivoce la întrebunțări de concepte univoce, certe și previzibile.

O nouă ediție a acestor comentarii – dacă elaborarea ei ne va mai fi cu puțință – va fi, cu siguranță, privilegiată prin posibilitatea oferită de exegezele altor autori și de jurisprudență de a ne verifica propriile ipoteze. Alte lucrări de comentarii ale codului, lucrări substanțiale și incitante, deja au apărut și le privim cu scuzabilă invidie față de autorii lor.

*

Astfel cum s-a mai arătat, potrivit art. 81 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, Codul de procedură civilă urma să intre în vigoare la 1 septembrie 2012. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2012¹, s-a amânat însă intrarea în vigoare a codului până la data de 15 februarie 2013.

Un studiu de impact, aprofundat și cuprinzător, a condus însă la concluzia, între altele, că dificultățile punerii în aplicare a unora dintre dispozițiile Codului de procedură civilă sunt mai mari și mai substanțiale decât cele intuite, așa încât se impune, cel puțin sub unele aspecte, raționalizarea și temperarea „elanului” punerii lui integrale în aplicare. În acest sens, s-a preconizat: degrevarea imediată a instanțelor de soluționarea unor categorii de cauze (de exemplu, în domeniul taxei de înmatriculare, în materie electorală); cu caracter tranzitoriu, scoaterea din domeniul căii de atac a recursului împotriva hotărârilor pronunțate asupra cererilor evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv [art. 483 alin. (2) C. pr. civ.]; amânarea intrării în vigoare a dispozițiilor privitoare la desfășurarea cercetării procesului/dezbaterea fondului în camera de consiliu (îndeosebi art. 240 C. pr. civ.); aplicarea unor dispoziții tranzitorii privind pregătirea dosarului de apel sau, după caz, de recurs de către instanța de control judiciar (îndeosebi art. 471 și 490 C. pr. civ.); amendarea temporară a dispozițiilor privind compunerea completului care judecă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în sensul reducerii numărului membrilor acestui complet de la 13 la 9 [art. 529 alin. (6) C. pr. civ.]. Textele articolelor arătate vor fi deci evaluate și interpretate sub semnul temporizării aplicării lor.

I. Deleanu

¹ M. Of. nr. 606 din 23 august 2012. Prin același unic articol al ordonanței menționate au fost abrogate prevederile art. 81 alin. (2) din Legea nr. 76/2012, potrivit cărora dispozițiile art. 512-514 ale Codului de procedură civilă ar fi fost aplicabile începând cu data de 15 februarie 2013. Măsura abrogării a fost rațională, măcar din motive de prematuritate.

Expunere de motive

(extras)

SECȚIUNEA 1

Titlul proiectului de act normativ

Lege privind Codul de procedură civilă

SECȚIUNEA a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

Actualul sistem procedural reglementat de Codul de procedură civilă, supus unor frecvente intervenții legislative asupra diferitelor instituții, a condus la o aplicare și interpretare neunitară, lipsită de coerență, a legii de procedură civilă, cu repercusiuni asupra duratei, eficienței și finalității actului de justiție.

De-a lungul timpului, între disfuncțiile majore ale justiției din România, cel mai aspru criticată a fost lipsa de celeritate în soluționarea cauzelor, cu toate efectele ei. Dat fiind că procedurile judiciare s-au dovedit deseori greoaie, formaliste, costisitoare și de lungă durată, s-a conștientizat faptul că eficacitatea administrării actului de justiție constă în mare măsură și în celeritatea cu care drepturile și obligațiile consfințite prin hotărâri judecătorești intră în circuitul civil, asigurându-se astfel stabilitatea raporturilor juridice deduse judecății.

Astfel, nerespectarea cerințelor procesului echitabil sub aspectul duratei procedurii ori decurgând din neexecutarea hotărârilor judecătorești, a constituit obiectul mai multor cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (C.E.D.O.) în care partea condamnată a fost România.

Având în vedere cauzistica României la C.E.D.O., deși se poate afirma că durata procedurilor judiciare nu depășește cu mult media europeană în acest domeniu, soluționarea proceselor într-un termen rezonabil a reprezentat și reprezintă o problemă reală și un motiv de preocupare pentru autorități.

Conform Raportului Agentului guvernamental pentru C.E.D.O. pe anul 2007, se semnalează cauze repetitive care pot risca să fie percepute ca probleme proprii sistemului judiciar național. Astfel, pe lângă încălcări ale dreptului de proprietate, se semnalează încălcări ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale decurgând din durata procedurii și neexecutarea hotărârilor judecătorești.

Așa fiind, se impune o intervenție legislativă pentru reglementarea complexă și coerentă a procesului civil, constând în măsuri care să aibă, drept scop simplificarea și accelerarea procedurilor judiciare. În acest context, se dovedește necesară cât mai rapidă a noului Cod de procedură civilă, care să cuprindă dispoziții clare, concentrate în principal pe sporirea celerității soluționării cauzelor, cu impact direct și asupra, executării hotărârilor.

2. Schimbări preconizate

Proiectul noului Cod de procedură civilă reprezintă expresia unui efort susținut, desfășurat pe parcursul mai multor ani, care a avut drept scop esențial crearea în materia procesului civil a unui cadru legislativ modern care să răspundă pe deplin imperativelor funcționării unei justiții moderne, adaptate așteptărilor sociale, precum și necesității creșterii calității acestui serviciu public.

Dispozițiile proiectului noului Cod de procedură civilă urmăresc să răspundă unor deziderate actuale, precum accesul justițiabililor la mijloace și forme procedurale mai simple și accesibile și accelerarea procedurii, inclusiv în faza executării silită. În egală măsură, proiectul urmărește să răspundă și exigențelor de previzibilitate a procedurilor judiciare decurgând din *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* și, implicit, din cele statuate în jurisprudența C.E.D.O. Urmărind cu rigoare asigurarea premiselor pentru soluționarea corectă în fond a cauzelor, în cadrul sistemului justiției naționale, proiectul are în vedere eliminarea deficiențelor care au condus, în multe cazuri, la hotărâri ale C.E.D.O. de condamnare a României, atât pentru soluții judecătorești principial greșite, cât și pentru prejudicii cauzate de durata excesivă a procedurilor judiciare ori pentru lipsa de previzibilitate rezultată din inconsecvența jurisprudenței naționale.

De aceea, proiectul vizează, totodată, și găsirea unor remedii pentru eliminarea unei alte deficiențe majore a sistemului judiciar român, și anume existența unei practici neunitare, datorată, între altele, și incoerenței și instabilității legislative. Pentru asigurarea pe viitor, a previzibilității normei de procedură civilă și evitarea unor evenimente legislative care să surprindă sau să genereze confuzii atât în rândul justițiabililor, cât și al judecătorilor, proiectul Codului de procedură civilă conține dispoziții normative clare referitoare la aplicarea legii de procedură, înlocuind principiul actual al aplicării imediate a noii norme procedurale cu acela potrivit căruia dispozițiile noii legi de procedură civilă se aplică numai pentru procesele și executările silită *incepute* după intrarea în vigoare a acesteia. Principiul este detaliat prin câteva dispoziții univoce referitoare la legea aplicabilă în caz de casare cu trimitere, în cazul administrării probelor și în cazul exercitării căilor de atac, situații în care legea veche supraviețuiește alături de legea nouă, rămânând sub imperiul ei cauzele aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a legii noi.

Proiectul conține, totodată, și prevederi referitoare la teritorialitatea legii de procedură.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1.527/2007, publicată în M. Of. nr. 889 din 27 decembrie 2007 au fost aprobate Tezele prealabile ale proiectului Codului de procedură civilă.

Așa cum se precizează în acest document de principiu, în activitatea de elaborare a proiectului noului cod s-au avut în vedere concepțiile moderne privind desfășurarea procesului civil, rolul și atribuțiile participanților la acest proces, în centrul atenției situându-se, desigur, preocuparea pentru recunoașterea și clarificarea, într-un termen optim și previzibil, a drepturilor și intereselor legitime deduse judecății.

Urmărind construcția unei proceduri civile moderne și echilibrate, proiectul se concentrează în mod deosebit asupra măsurilor de natură să accelereze obținerea răspunsului judecătoresc într-un anumit termen, cu respectarea, în egală măsură, a drepturilor procedurale ale părților și principiilor fundamentale ale procesului civil.

Dată fiind preocuparea esențială de asigurare a celerității soluționării cauzelor, concomitent cu îmbunătățirea calității actului de justiție, soluțiile legislative propuse urmăresc să răspundă, atât în mod direct, cât și prin efectele preconizate, acestui imperativ, indiferent că este vorba despre resistemizarea etapelor procesului civil în așa fel încât să conducă la un dialog judiciar, în termeni clari și onești, de simplificarea formelor procedurale ori modificarea competenței materiale a instanțelor judecătorești odată cu reșezarea sistemului căilor de atac sau, în fine, de măsuri de natură să ducă la responsabilizarea părților din proces. Tot astfel, în scopul degrevării instanțelor de judecată, ceea ce ar avea consecințe nemijlocite asupra duratei de desfășurare a procedurilor judiciare, proiectul prevede în sarcina judecătorului obligația de a îndruma părțile din proces spre folosirea procedurii medierii, ca mijloc alternativ de soluționare a litigiilor, pe durata desfășurării acestei proceduri judecata fiind suspendată. Pe aceeași linie se înscriu și reglementarea recursului ca veritabilă cale extraordinară de atac, exercitată doar în cazuri excepționale în care legalitatea a fost înfrântă, cu regândirea actualelor motive de recurs în sensul restrângerii lor și eliminării motivelor formale, fără impact asupra legalității, precum și noua procedură a contestației privind tergiversarea procesului.

Măsuri conținute de proiect care concură la atingerea principiilor generale amintite

A. Reglementarea, în mod expres, a principiilor fundamentale ale procesului civil...

Până în prezent, principiile procesului civil erau în mare parte deduse din reglementarea constituțională, din interpretarea unor texte aflate în diverse cărți ale Codului de procedură civilă, fiind mai curând o creație doctrinară, sancționată jurisprudențial, decât un act de voință expres al legiuitorului; or proiectul realizează coagularea acestor principii configurate în timp.

B. *Reașezarea competenței materiale*, astfel încât să conducă atât la apropierea justiției de cetățean, cât și la o justiție previzibilă prin unitatea soluțiilor jurisprudențiale...

C. *Procedura de citare și comunicare a actelor procedurale*

Se propune eficientizarea procedurii de citare și comunicare a actelor procedurale, adaptarea ei la noile realități, în scopul asigurării soluționării într-un termen optim și previzibil a cauzelor, cu respectarea principiilor fundamentale ale procesului civil: contradictorialitatea și dreptul la apărare. În afara modalităților „clasice” de comunicare prin agenți procedurali sau alți salariați ai instanței, ori prin poștă, va fi posibilă, la cererea părții interesate și pe cheltuiuala acesteia, și comunicarea prin executori judecătorești sau prin servicii de curierat rapid. De asemenea, citarea și comunicarea altor acte de procedură se vor putea face de grefa instanței și prin mijloace tehnice moderne de comunicare, precum telefax, poștă electronică sau prin orice alt mijloc care asigură transmiterea textului și confirmarea primirii acestuia....

D. *Procedura contencioasă*

D.1. *Procedura în fața primei instanțe*

Prin proiect sunt propuse soluții legislative inovatoare, subsumate dezideratului soluționării cauzelor într-un termen optim și previzibil, ce au în vedere tehnicizarea procedurii desfășurate în fața instanței de judecată, care să conducă, pe cât posibil, și la eliminarea interpretărilor jurisprudențiale contradictorii.

Astfel, cu titlu de noutate, valorificând cele statuate în doctrină, și urmând modelul reglementării franceze, proiectul propune definirea acțiunii civile, ca fiind ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces, stabilind în mod expres condițiile de exercitare a acțiunii civile. Sunt definite și riguros delimitate cererile care pot fi adresate instanței în cursul procesului, clasificare ce prezintă deosebită importanță pentru stabilirea regimului juridic aplicabil, element de interes practic nemijlocit pentru participanții la proces.

Au fost perfecționate soluțiile legislative privind sesizarea instanței, astfel încât, între momentul introducerii cererii de chemare în judecată, și punerea ei pe rolul instanței se va interpune o fază premergătoare activității de judecată propriu-zise, care are drept scop regularizarea cererii de chemare în judecată și presupune realizarea unei corespondențe scrise numai cu autorul cererii de chemare în judecată, în vederea acoperirii tuturor eventualelor lipsuri ale acesteia; această fază se va finaliza:

- fie prin conformarea la cerințele stabilite, conform legii, de instanță și fixarea primului termen de judecată, cu citarea pârâtului,
- fie, în cazul în care obligațiile privind completarea sau modificarea cererii nu sunt îndeplinite, prin anularea cererii, printr-o încheiere dată în camera de consiliu.

Așa fiind, declanșarea propriu-zisă a procesului civil va fi condiționată de existența unei cereri de chemare în judecată care îndeplinește toate condițiile de formă și de fond prevăzute de lege pentru sesizarea reglementară a instanței de judecată. Înainte de a se stabili primul termen de judecată - ce va deveni momentul de referință în declanșarea procesului și va înlocui conceptul *primei zile de înfățișare*, preluând funcțiile acesteia - și de a fi comunicată pârâtului, cererea de chemare în judecată va fi supusă unui filtru „administrativ” al completului, aleatoriu stabilit, și unei proceduri de completare și corectare a lipsurilor cererii, în termenul stabilit de instanță. În acest fel, se va evita comunicarea către partea cealaltă a unor cereri informale, precum și punerea pe rolul instanțelor, a unor asemenea cereri, care, dacă li s-ar da curs, ar conduce la tergiversarea judecății și la cheltuieli inutile, în special în sarcina părții adverse.

Au fost resistematisate etapele procesului civil - *etapa scrisă, cercetarea procesului și dezbateră în fond a procesului*, astfel încât să crească eficiența activității de judecată și să se reducă durata procesului civil, cu asigurarea tuturor garanțiilor procesuale. Cu titlu de noutate, proiectul noului Cod de procedură civilă prevede împărțirea fazei judecătii în primă instanță în două etape:

- cercetarea procesului, care se desfășoară în camera de consiliu dând expresie caracterului preponderent privat al drepturilor și intereselor disputate în procesul civil - și în cadrul căreia se îndeplinesc, în condițiile legii, actele de procedură, se rezolvă excepțiile procesuale și se administrează probele;

- dezbateră în fond a procesului, care urmează a avea loc preponderent în ședință publică, dacă părțile nu convin altfel. În cadrul acestei etape procesuale, părțile au posibilitatea să dezbată în contradictoriu împrejurările de fapt și temeiurile de drept invocate de ele sau puse în discuție, din oficiu, de către instanța de judecată. Pentru a da expresie dreptului la viață privată sau ordinii publice ori pentru ocrotirea unor categorii speciale de subiecte de drept, se prevede posibilitatea desfășurării în întregime a procesului fără prezența publicului.

Subsumat scopului general al proiectului de respectare a principiului celerității în soluționarea cauzelor, proiectul cuprinde o serie de măsuri importante în acest sens. Astfel, judecătorul, ținând cont de circumstanțele concrete ale speței, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și după ascultarea acestora, va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, astfel încât acesta să fie soluționat într-un termen optim și previzibil. Durata astfel estimată va fi consemnată în încheiere, dar poate fi reconsiderată pe parcursul desfășurării procedurii, pentru motive temeinice și tot cu ascultarea părților. Totodată, ca regulă, în cursul cercetării procesului, judecătorul fixează termene scurte, de la o zi la alta, termenele cu o durată mai mare putând fi acordate numai dacă circumstanțele momentului o impun. Tot în scopul asigurării celerității, judecătorul poate stabili pentru toți participanții la proces îndatoriri procesuale referitoare la administrarea probelor și poate întreprinde orice alte demersuri necesare soluționării cauzei, având, de asemenea, posibilitatea de a dispune încunoștințarea participanților la proces despre măsurile luate prin mijloace moderne care asigură comunicarea rapidă informațiilor. Măsurile expuse au rolul de a responsabiliza atât părțile și participanții la proces, disciplinând atât conduita procesuală a acestora cât și activitatea judecătorului cauzei și instituind, în același timp, o prezumție de predictibilitate în ceea ce privește durata soluționării cauzei.

Proiectul noului Cod de procedură civilă prevede expres regula continuității membrilor completului pe tot parcursul judecătii — ca un mijloc de a asigura continuitatea și coerența în cercetarea procesului, de responsabilizare a judecătorilor pentru modul de soluționare a cauzei și de spori a încrederii în actul de justiție.

În materia probelor se propune realizarea unei unificări de reglementare, în sensul de a fi cuprinse în noul Cod de procedură civilă nu numai prevederile referitoare la administrarea probelor, ci și cele care privesc admisibilitatea acestora, aspecte care, în prezent, sunt reglementate în Codul civil. Au fost cuprinse dispoziții vizând admisibilitatea ca probe a înscrisurilor pe suport electronic, a copiilor făcute pe microfilme, a contractelor încheiate pe formulare tipizate sau standardizate, a biletelor, tichetelor și altor asemenea documente, imprimate sau neimprimate, utilizate la încheierea unor contracte și care vor avea regimul înscrisului sub semnătură privată.

Totodată, se propune păstrarea actualei proceduri a administrării probelor de către avocați, care, în noul context legislativ, poate reprezenta, ca manifestare a dreptului de dispoziție al părților, o alternativă la modalitatea clasică de administrare de către instanță a probelor. Această procedură, care este reglementată și *de lege lata*, fără a fi încă frecvent utilizată, își va găsi aplicabilitatea în timp, pe măsura creșterii încrederii justițiabililor în eficiența sa, precum și în responsabilitatea celor chemați să o îndeplinească.

Au fost instituite unele reguli și mecanisme procedurale pentru eficiența procedurii și asigurarea soluționării cu celeritate a procesului:

- se accentuează caracterul excepțional al amânărilor pe care le poate acorda instanța de judecată, fie prin învoiala părților, fie pentru lipsă de apărare, înlăturându-se, prin ansamblul soluțiilor legislative propuse, posibilitatea părților de a solicita și obține amânări repetate nejustificate, care duc la încărcarea rolului instanței și afectarea serviciului public al justiției;

- s-a propus ca, spre deosebire de regulile actuale privind invocarea excepțiilor, necompetența de ordine publică să nu poată fi invocată, atât de părți cât și de instanța de judecată din oficiu, decât la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și exclusiv în fața primei instanțe; soluția propusă dă expresie prevalenței interesului în soluționarea cu celeritate a procesului, în raport cu formalismul regulilor de competență, dar și ideii de responsabilizare a părților pentru clarificarea, în termen cât mai scurt, a elementelor procesuale cu efect dirimant;

- norme riguroase privind strămutarea cauzelor și recuzarea judecătorilor, instrumente procesuale folosite în prezent cel mai adesea pentru tergiversarea proceselor; se sistematizează motivele de incompatibilitate și de recuzare, astfel încât instituția incompatibilității să înglobeze toate aceste cazuri, mijloacele procesuale de invocare a incompatibilității fiind abținerea și recuzarea. În scopul împiedicării deturării mijloacelor procesuale puse la dispoziția părților de la scopul pentru care acestea au fost instituite, s-a propus să poată cere decât recuzarea judecătorilor care fac parte din complet, cu indicarea, pentru fiecare, în mod individual, a motivelor de recuzare, iar formularea cererii de recuzare nu va mai întrerupe cursul procesului, urmând ca hotărârea prin care s-a admis recuzarea să arate și în ce măsură sunt menținute actele procesuale efectuate de magistratul recuzat. De asemenea, s-a ales soluția atacării hotărârii, prin care s-a respins recuzarea numai de către părți și doar odată cu exercitarea căii de atac împotriva soluției date asupra fondului;

- se propune o nouă concepție privind termenul în cunoștință, bazată pe responsabilizarea justițiabilului pentru propriul proces, în conformitate și cu principiul disponibilității, care guvernează procesul civil. Se va da un sens mai larg noțiunii de termen în cunoștință, astfel încât să includă orice situație în care se poate prezuma că partea a primit citația și cunoaște termenul. În acest fel:

- costurile procesului vor scădea, prin evitarea citării la fiecare termen a părților;

- durata procesului se va reduce odată cu eliminarea termenelor la care, în prezent, procedura nu este îndeplinită, cu toate că partea, citată la termenele anterioare, are cunoștință despre existența procesului.

În ceea ce privește stabilirea cadrului procesual, proiectul păstrează formele actuale de introducere în cauză a altor persoane, dar sporește rolul activ și posibilitățile de apreciere ale judecătorului, care va putea dispune chiar împotriva voinței părților, introducerea forțată în proces a unei alte persoane. Este o derogare de la principiul disponibilității, introdusă pentru eficientizarea judecării unitare, nu numai a raportului juridic dedus soluționării prin voința reclamantului și/sau a pârâtului, dar și a altor raporturi juridice aflate în strânsă legătură cu cel inițial, în scopul evitării litigiilor ulterioare. Condițiile în care judecătorul va putea dispune introducerea forțată a unui terț în proces sunt aceleași cu cele specifice fiecărei forme de intervenție forțată aflate la îndemâna părților; practic, nu este o formă distinctă de intervenție forțată, ci doar se lărgeste sfera celor care pot iniția o astfel de lărgire a cadrului procesual. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, poate fi dispusă numai până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe. În cazul în care necesitatea luării acestei măsuri este constatată cu ocazia deliberării, cauza se va repune pe rol. Judecătorul poate lua o astfel de măsură și în procedura necontencioasă.

Prin proiect se instituie o procedură specială, de sine stătătoare, îndreptată împotriva încălcării dreptului la soluționarea procesului într-un termen optim și previzibil: contestația privind tergiversarea procesului. Potrivit noii proceduri, conforme cu deciziile C.E.D.O. care au sancționat lipsa mijloacelor legale de a acționa în cazul depășirii termenului rezonabil de soluționare a cauzei, partea care consideră că pricina este tergiversată va putea solicita luarea măsurilor legale pentru ca această situație să fie înlăturată.

Procedura va avea caracter incidental și se va desfășura în fața instanței investite cu soluționarea cauzei, care se va pronunța prin încheiere; împotriva încheierii se va putea introduce o cale de atac la instanța superioară. În soluționarea acesteia, instanța ierarhic superioară nu va putea oferi dezlegări asupra unor probleme de fapt sau de drept care să anticipeze modul de soluționare a cauzei sau care să aducă atingere libertății judecătorului cauzei de a hotărî în cauza dedusă judecării. Pentru a nu exista riscul ca o astfel de procedură să devină, ea însăși, un mijloc de tergiversare a procesului, abuzul în exercitarea acestei căi procedurale va fi sancționat.

D.2. Căile de atac

D.2.1. Regimul general al căilor de atac

Proiectul noului Cod de procedură civilă introduce noi reglementări cu caracter general referitoare la căile de atac, care includ enumerarea acestora, prevederea expresă a principiului legalității căilor de atac, precum și clasificarea lor în căi ordinare și căi extraordinare.

Sunt consacrate legislativ regula unicității căii de atac și ordinea exercitării căilor de atac - recunoscute deja în doctrină și jurisprudență -, fapt ce va avea drept consecință imposibilitatea exercitării unei căi extraordinare de atac înainte de exercitarea apelului, în cazul în care părțile convin în mod expres, hotărârea susceptibilă de apel va putea fi atacată direct cu recurs, dar numai pentru încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material.

D.2.2. Apelul

Apelul va rămâne singura cale de atac ordinară cu caracter devolutiv, având ca obiect, de regulă, controlul judecătii asupra fondului cauzei. Se propune reglementarea unor aspecte noi, precum mărirea duratei termenului de apel, ca regulă generală, de la 15 la 30 de zile pentru a permite redactarea în bune condiții a cererii de exercitare a apelului -, consacrarea posibilității regularizării cererii de apel, obligativitatea întâmpinării, îndatorirea apelantului de a răspunde la întâmpinare.

Se propune instituirea unei distincții clare între apelul principal, apelul incident și apelul provocat - înlăturându-se noțiunea inadecvată de „aderare la apel” -, stabilindu-se, încă de la primul termen, cadrul procesual în care va avea loc judecata în apel. În ceea ce privește soluțiile pe care le poate pronunța instanța în apel, viitorul Cod de procedură civilă realizează o nuanțare precisă a acestora, în strânsă legătură cu motivele de apel invocate, precum și cu limitele efectului devolutiv determinate de ceea ce s-a supus judecătii în fața primei instanțe. Astfel, instanța de apel poate păstra hotărârea atacată, situație în care, după caz, va respinge, va anula apelul ori va constata perimarea lui. În cazul în care apelul este admis, instanța poate anula ori, după caz, schimba în tot sau în parte hotărârea apelată, reținând cauza spre judecare sau, trimițând-o spre rejudecare primei instanțe sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție, în cazul în care părțile au solicitat în mod expres luarea acestei măsuri prin cererea de apel ori prin întâmpinare. De asemenea, instanța de apel poate trimite cauza spre soluționare instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională, ori poate reține cauza spre soluționare când constată că are competența să judece în primă instanță.

D.2.3. Recursul

Modificări de substanță sunt propuse în materia recursului, pentru ca acesta să fie, într-adevăr, o cale extraordinară de atac, exercitată esențialmente doar în cazurile excepționale în care legalitatea a fost înfrântă;

- potrivit noii reglementări, recursul urmărește să supună Înaltei Curți de Casație și Justiție examinarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile în concret, aceasta fiind una dintre modalitățile prin care se asigură o practică judiciară unitară la nivelul întregii țări;

- competența de soluționare a recursului va reveni, ca regulă, Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind prevăzute expres hotărârile care pot fi atacate cu recurs, hotărârile sustrate recursului, precum și un număr limitat de cazuri în care recursul se va judeca de instanța ierarhic superioară celei care a pronunțat hotărârea recurată (în situația unor hotărâri simple, cum ar fi cele care constată perimarea, dispun suspendarea etc.);

- se propune mărirea duratei termenului de recurs de la 15 la 30 de zile, pentru a se asigura timpul necesar formulării unei cereri de recurs riguros fundamentate și redactate corect din punct de vedere formal;

- ca element de noutate, se propune ca redactarea cererii de recurs, precum și exercitarea și susținerea recursului să se realizeze numai prin avocat sau consilier juridic, urmărindu-se în acest fel, impunerea unei rigori și discipline procesuale și evitarea introducerii unor recursuri în mod abuziv, în scop de șicană, sau informale, care nu se încadrează riguros în motivele de recurs; este o regulă care corespunde, în același timp, și noii viziuni propuse asupra recursului, având în vedere specificul acestei căi extraordinare de atac, reflectat în condițiile de exercitare, în procedură, precum și în motivele de recurs, limitativ circumscrise respectării legalității;

**Prof. univ. emerit dr. Ion DELEANU
Valentin Mitea
Sergiu Deleanu**

**NOUL COD
DE
PROCEDURĂ CIVILĂ**

COMENTARIILE PE ARTICOLE

Volumul II

Articolele 622 – 1.133

**Universul Juridic
București
-2013-**

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA
EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DELEANU, ION

Noul Cod de procedură civilă : comentarii pe articole. -
București : Universul Juridic, 2013

2 vol.

ISBN 978-606-673-013-6

Vol. 2 : Art. 622-1133 / prof. univ. emerit dr. Ion
Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu. - Bibliogr. -
ISBN 978-606-673-015-0

I. Mitea, Valentin

II. Deleanu, Sergiu

347(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15;**
0726.990.184

DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

Tipărit la „Regia Autonomă Monitorul Oficial”

CARTEA a V-a

Despre executarea silită

TITLUL I DISPOZIȚII GENERALE

CAPITOLUL I

Scopul și obiectul executării silite

Îndeplinirea
obligațiilor
prevăzute în titlul
executoriu

Art. 622. – (1) Obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie.

(2) În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, care începe odată cu sesizarea organului de executare, potrivit dispozițiilor prezentei cărți, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

(3) Executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare.

(4) Executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile prezentului cod.

(5) Vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate în condițiile art. 2.445 din Codul civil se face cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc.

 COMENTARII

• Sintagma „executare silită” evocă ea însăși conotațiile esențiale, determinante ale acestui concept: silirea celui obligat printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu să-și îndeplinească prestația, atunci când el nu se asociază voluntar la realizarea dreptului recunoscut prin acel titlu. Astfel cum s-a spus, „urmărirea silită este procedura prin

mijlocirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu, constrânge – cu concursul organelor de stat competente – pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a și le aduce la îndeplinire, în mod silit¹.

- Executarea forțată nu este decât un substitut imperfect al executării voluntare și între aceste două extreme s-ar afla „plata celui resemnat”, obținută prin efectul presiunii psihologice, mai mult sau mai puțin puternică, asupra debitorului, pentru a-l incita să-și execute datoria².

- Îndeobște, titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească. Dar cel ce a acționat în judecată printr-o acțiune în „realizarea” dreptului ori pentru „satisfacerea” unui interes legitim nu se va putea considera, în termeni reali, un îndreptățit, în raport cu dreptul sau cu interesul său, decât atunci când, efectiv, dreptul a fost realizat ori interesul a fost satisfăcut. Constrângerea judiciară, ca substitut la refuzul executării de bunăvoie a titlului executoriu, apare astfel ca fiind, de cele mai multe ori, condiția imanentă a unei desăvârșite judecăți. În acest sens, art. 622 alin. (2) C. pr. civ. arată că „în cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită (...)”, iar la alin. (3) al aceluiași articol se adaugă că „executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu (...)”.

Organul de executare

Art. 623. – Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

COMENTARIU

- Preluând, consolidând, diversificând și nuanțând elementele care îi configurau rolul și statutul sub fosta reglementare, noul Cod de procedură civilă plasează, și el, executorul judecătoresc în centrul activității de executare, articulându-i încă mai puternic și mai expresiv poziția de protagonist al urmăririi silite. Chiar dacă inițiativa executării îi aparține creditorului, după declanșarea ei executorul judecătoresc devine personajul-cheie, el imprimând ritmul, evoluția și determinând, finalmente, destinul executării silite pe care o realizează. De pregătirea sa profesională, de măsura implicării sale în actele și activitățile de executare, de preocuparea sa pentru legalitatea executării silite și, nu în ultimul rând, de abilitatea și inspirația sa depind, de multe ori, soarta urmăririi și, cât se poate de direct, promptitudinea și efectivitatea ei.

- Una dintre noutățile cele mai semnificative și, totodată, mai provocatoare oferite de actuala reglementare este reprezentată de consacrarea plenitudinii de competență a

¹ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, I, p. 13; V.M. Ciobanu, G. Boroș, M. Nicolae, *op. cit.*, Dreptul nr. 4/2001, p. 3 și urm. Pentru unele repere de drept comparat, a se vedea, de asemenea: G. Wiederkehr, D. D'Ambra, *Exécution des jugements et des actes*, în Répertoire de procédure civile, t. III, Dalloz, 2000-2ème mise à jour, nr. 1-219.

² R. Perrot, Ph. Théry, *op. cit.*, nr. 49, iar pe larg nr. 56 și urm.

executorului judecătoresc într-o manieră încă mai substanțială și mai caracterizată decât cea anterioară. Potrivit art. 623 C. pr. civ., executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

- Complementar, art. 625 C. pr. civ. precizează, la alineatul (2), că este interzisă efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623.

- Prin aceasta, competența executorului judecătoresc dobândește o extensie aproape completă, legiuitorul înțelegând să mențină în sistemul nostru procesual doar două categorii de organe de executare: executorul judecătoresc, înțeles ca principal organ de executare, și executorii fiscali, aceștia din urmă fiind înzestrați cu o competență limitată la realizarea pe cale silită a veniturilor datorate bugetului general consolidat al statului, bugetului Uniunii Europene și bugetelor Comunității Europene a Energiei Atomice.

- Unul dintre principiile care, fundamental, guvernează întreaga activitate a executorilor judecătorești este enunțat în cuprinsul art. 5 al Legii nr. 188/2000: activitatea executorilor judecătorești se desfășoară în condițiile legii, cu respectarea drepturilor și intereselor legitime ale părților și ale altor persoane interesate, fără deosebiri de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Modalități de executare

Art. 624. – Executarea silită se efectuează prin:

1. urmărirea bunurilor mobile și imobile ale debitorului sau aparținând terților ținuți să răspundă, în condițiile legii, pentru obligațiile debitorului, în scopul îndeplinirii creditorilor;
2. predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor;
3. alte măsuri prevăzute de lege.

COMENTARIU

- După cum indică denumirea sa marginală, art. 624 C. pr. civ. evocă „modalitățile de executare”, afirmând că executarea silită se efectuează prin: 1. urmărirea bunurilor mobile și imobile ale debitorului sau aparținând terților ținuți să răspundă, în condițiile legii, pentru obligațiile debitorului, în scopul îndeplinirii creditorilor; 2. predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor; 3. alte măsuri prevăzute de lege.

- Cea dintâi modalitate de executare silită evocată corespunde executării silită indirecte, fiind caracterizată prin faptul că atunci când creditorul are de realizat o creanță bănească, urmărește în acest scop să valorifice bunurile mobile sau imobile ale debitorului ori cele pe care debitorul le are de primit de la terțe persoane. Pentru aceasta, creditorul poate folosi simultan sau succesiv, prin intermediul executorului judecătoresc, următoarele forme de executare silită indirectă:

- a) urmărirea mobilă, constând în vânzarea silită a bunurilor mobile urmărite ale debitorului, inclusiv a titlurilor de valoare și a unor bunuri cu regim de circulație special (art. 726-779 C. pr. civ.);

b) poprirea sumelor de bani, a titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporabile urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o terță persoană sau pe care ceasta le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente (art. 780-793 C. pr. civ.);

c) urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini, constând, după cum o arată și denumirea, în vânzarea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini (art. 794-798 C. pr. civ.);

d) urmărirea veniturilor generale ale imobilelor, constând în urmărirea veniturilor prezente și viitoare ale imobilelor ce sunt proprietatea debitorului sau asupra cărora el are un drept de uzufruct, precum și urmărirea veniturilor debitorului arendaș sau chiriaș provenite din exploatarea imobilelor arendate sau închiriate (art. 799-811 C. pr. civ.);

e) urmărirea imobiliară, constând în vânzarea bunurilor imobile urmăribile ale debitorului; pot face obiectul ei, pe lângă dreptul de proprietate asupra imobilelor, și dreptul de uzufruct asupra unui imobil, dreptul de superficie, precum și dreptul de servitute, acesta din urmă numai odată cu fondul dominant căruia îi profită (art. 812-862 C. pr. civ.);

• Cea de-a doua modalitate de executare silită înfățișată în cuprinsul art. 624 C. pr. civ. corespunde executării silite directe, caracteristica ei definitorie fiind aceea că în temeiul titlului executoriu pe care îl deține creditorul tinde la realizarea în natură a obligației debitorului. În sistemul Codului de procedură civilă ea cunoaște următoarele forme:

a) predarea silită a bunurilor mobile, în cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația de a-i preda creditorului un bun mobil determinat prin calitate și cantitate (art. 892-894 C. pr. civ.);

b) predarea silită a bunurilor imobile, în situația în care partea obligată să evacueze și să predea un imobil nu își îndeplinește în mod voluntar această obligație (art. 895-901 C. pr. civ.);

c) executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face (art. 902-908 C. pr. civ.), precum și, ca varietate a executării silite a obligațiilor de a face, executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori (art. 909-913 C. pr. civ.).

• Astfel cum prevede, cu valoare de principiu, alin. (3) al art. 622 C. pr. civ., executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlul, precum și a cheltuielilor de executare, totul sub condiția, afirmată de art. 629 alin. (1) C. pr. civ., ca veniturile și bunurile debitorului să fie urmărite – iar această condiție legală interesează executarea silită indirectă – numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor.

• În ce privește referirea la efectuarea executării silite pe calea altor măsuri prevăzute de lege (art. 624 pct. 3 C. pr. civ.), Codul de procedură civilă stabilește, în cuprinsul alineatului (4) al art. 622, că executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile Codului de procedură civilă.

Pe aceeași linie de gândire, art. 908 alin. (1) C. pr. civ. prevede că dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru și publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu.

În mod analog se va proceda și în cazurile în care obligația cuprinsă în titlul executoriu privește efectuarea înscrierilor în alte registre publice decât cartea funciară.

• O altă situație execuțională cu statut legal derogatoriu de la cel comun este evocată de alin. (5) al art. 622 C. pr. civ.: vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate în condițiile art. 2.445 din Codul civil se face cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc. Amintim că în sistemul actualului Cod civil, dreptul de ipotecă poate avea ca obiect atât bunuri imobile (soluție tradițională), cât și bunuri mobile.

În cazul acestora din urmă, refuzul debitorului de a-și executa de bunăvoie obligația garantată cu ipotecă îi deschide creditorului posibilitatea de a urmări bunul ipotecat în condițiile cu caracter special prevăzute de art. 2.345 și urm. C. civ., fără însă ca aceste reglementări să poată aduce vreo atingere dreptului creditorului de a-și realiza creanța pe calea unei acțiuni personale sau de a solicita luarea oricăror măsuri necesare pentru executarea ipotecii, potrivit Codului de procedură civilă.

Observații

→ Reglementarea formelor de executare silită directă este precedată de câteva dispoziții generale, cuprinse în art. 887-891 C. pr. civ., incidente, în principiu, tuturor formelor de executare silită directă.

→ Legiuitorul a simțit nevoia să reglementeze distinct, imprimând procedurii de executare silită elemente particulare, executarea hotărârilor judecătorești privitoare la minori, întrucât, în mod evident, tipul de situație juridică incident cunoaște, el însuși, elemente de specificitate mai greu compatibile cu tiparul execuțional de drept comun, valabil în general pentru executarea silită a obligațiilor de a face.

Legalitatea executării silite

Art. 625. – (1) Executarea silită se face cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

(2) Este interzisă efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623.

COMENTARII

• Consacrarea principiului legalității executării silite prin art. 625 C. pr. civ. nu reprezintă decât firescul reflex, la nivel execuțional, al prevederilor art. 7 C. pr. civ., care, și ele, afirmă principiul fundamental al legalității, dispunând că procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.

• Uzând de o exprimare foarte sintetică, putem, așadar, spune că executarea silită, în toate detaliile ei particulare și în ansamblul său, trebuie să se realizeze cu respectarea strictă a legii. Această obligație le revine, în mod specific și în egală măsură, tuturor participanților la executare, așa cum sunt aceștia evocați de art. 643 C. pr. civ.

• Alin. (2) al art. 625 se referă la o situație particulară de aplicare a principiului legalității, interzicând efectuarea de acte de executare de alte persoane sau organe decât cele vizate de art. 623 C. pr. civ. și consolidând astfel tocmai regula deja statuată prin acest

din urmă text legal. Sancțiunea atrasă de nerespectarea acestor dispoziții nu ar putea fi alta decât nulitatea absolută a actelor de executare efectuate de acela care, în sensul legii, nu are calitatea de organ de executare.

Observații

→ Se cunoaște că până la intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă executorul judecătoresc era principalul organ de executare, înzestrat cu plenitudine de competență, însă alături de acesta mai fînșau, beneficiind de o competență materială limitată și specifică, executorii fiscali, executorii instituțiilor de credit reglementate de O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, executorii Autorității pentru Valorificarea Activelor Statului și executorii instituțiilor financiare nebancale.

Într-o asemenea ambianță, s-a afirmat¹ că „reglementările speciale au restrâns în mod considerabil plenitudinea de competență a executorilor judecătorești, împrejurare care a generat organizarea unor sisteme paralele de executare silită”, precum și că „în practică s-au întâlnit situații în care recuperarea unor creanțe s-a tins a fi realizată de persoane fizice fără vreo abilitare legală, formându-se chiar o veritabilă mafie a recuperărilor”. Aceste afirmații au fost însă uneori caracterizate ca excesive.

→ În expunerea de motive ce a însoțit proiectul Legii privind Codul de procedură civilă s-a menționat că opțiunea de a consacra competența generală a executorului judecătoresc în efectuarea executării silite își are justificare în necesitatea „... asigurării unei reglementări unitare și uniforme în materia executării silite a titlurilor executorii emise în materia raporturilor civile și a altor raporturi asimilate.”

Rolul statului în executarea silită

Art. 626. – Statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămăți au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit.

COMENTARIU

• Astfel cum a precizat Curtea Europeană², în sensul prevederilor art. 6 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, „dreptul de acces la justiție” rămâne iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant îngăduie ca o hotărâre judiciară definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți. Executarea unei hotărâri trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”. Este responsabilitatea fiecărui stat contractant „să creeze un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive ce îi revin”, astfel încât „într-un stat care

¹ I. Leș, *loc. cit.*, p. 11 și 12.

² A se vedea considerentele Hotărârii din 18 noiembrie 2004, în afacerea *Zazanis și alții c. Greciei*. A se vedea, de asemenea, Hotărârea din 1 martie 1997, în cauza *Hornsby c. Greciei*, sau Hotărârea din 11 decembrie 2003, în cauza *Karahalios c. Greciei*. Mai recent, Hotărârea în cauza *Ruianuc. României* (M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004).

respectă preeminența dreptului”, hotărârile să fie efectiv puse în executare și „într-un termen rezonabil”. Atunci când partea a obținut printr-o procedură judiciară o creanță contra statului, nu i se poate cere să angajeze o altă procedură, de executare silită, pentru recuperarea creanței; o autoritate a statului nu poate pretexta lipsa de resurse pentru a nu onora o datorie a sa, stabilită printr-o hotărâre judecătorească; dacă se poate admite intervenția statului într-o procedură de executare a unei hotărâri judecătorești, o asemenea intervenție nu poate avea drept consecință „împiedicarea, invalidarea, întârzierea excesivă a executării, nici repunerea în discuție a fondului litigiului”. În fine, Curtea a ținut să precizeze că în fața ei răspunde statul, nu agentul execuțional, pentru prejudiciul creat părții prin nepunerea în executare a hotărârii ori prin executarea ei în afara unui termen rezonabil. Și statul răspunde inclusiv pentru „prejudiciul moral” cauzat părții.

• Receptând aceste exigențe, legiuitorul noului Cod de procedură a consacrat prin art. 626, în termeni categorici, obligația statului de a asigura executarea promptă și eficientă a oricăror titluri executorii. A fost expres recunoscut, se asemenea, dreptul la despăgubiri al celor cărora executarea le este refuzată.

Rolul activ al executorului judecătoresc

Art. 627. – (1) În tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

(2) Dacă socotește că este în interesul executării, executorul judecătoresc îi va cere debitorului, în condițiile legii, lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare.

(3) Refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare, precum și darea cu rea-credință de informații incomplete atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum și aplicarea sancțiunii prevăzute la art. 188 alin. (2).

COMENTARII

• Deoarece, pe de o parte, statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, înțeleasă ca expresie a accesului la justiție, iar pe de altă parte executorul judecătoresc este, încă mai pregnant decât sub precedenta reglementare, consacrat ca figură centrală a executării, instituirea în sarcina acestuia a obligației de a avea rol activ apare ca naturală.

• Potrivit art. 627 alin. (1) C. pr. civ., în tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru

realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

• Dacă socotește că este în interesul executării, afirmă alin. (2) al aceluiași articol, executorul îi va cere debitorului, în condițiile legii, lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silită. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare.

• Dacă în urma unei asemenea invitații debitorul refuză nejustificat să se prezinte ori să dea lămuririle necesare, el răspunde pentru toate prejudiciile cauzate, putându-i fi aplicată sancțiunea prevăzută la art. 188 alin. (2) C. pr. civ., respectiv amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei. Aplicarea amenzii se dispune de către președintele instanței de executare, la cererea executorului, acesta fiind, și el, un element ce are vocația de a evidenția un potențial rol activ al executorului.

• Întregind aceste prevederi cu caracter general, în cuprinsul reglementărilor privitoare la executarea silită pot fi identificate și altele care, într-un mod mai specific, contribuie la configurarea și, deopotrivă, la particularizarea rolului activ al executorului judecătoresc.

Obligațiile susceptibile de executare silită

Art. 628. – (1) Pot fi executate silit obligațiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, a unei plantații ori a altei lucrări, încredințarea minorului, stabilirea locuinței și vizitarea acestuia sau în luarea unei alte măsuri stabilite prin titlul executoriu.

(2) În cazul în care prin titlul executoriu au fost acordate dobânzi, penalități sau alte sume, fără să fi fost stabilit cuantumul acestora, ele vor fi calculate de executorul judecătoresc, potrivit legii.

(3) Dacă prin titlul executoriu nu au fost acordate dobânzi, penalități sau alte asemenea sume care să poată fi stabilite potrivit alin. (2), executorul judecătoresc, la cererea creditorului, poate actualiza valoarea obligației principale stabilite în bani, indiferent de izvorul ei. În cazul în care titlul executoriu nu conține niciun asemenea criteriu, executorul judecătoresc va proceda, la cererea creditorului, la actualizare în funcție de rata inflației, calculată de la data când hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul celorlalte titluri executorii, de la data când creanța a devenit exigibilă și până la data plății efective a obligației cuprinse în oricare dintre aceste titluri.

(4) Pentru sumele stabilite potrivit prezentului articol, încheierea executorului judecătoresc este titlu executoriu.

COMENTARII

• Alin. (1) al art. 628 C. pr. civ. concentrează, într-o frază extrem de sintetică, diferitele categorii de obligații ce ar putea fi aduse la îndeplinire pe cale de executare silită.